

Reflections and New Perspectives on Virgil's Georgics

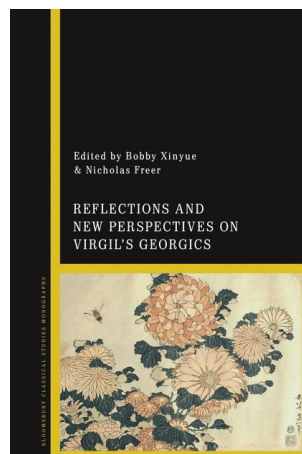
(eds. Nicholas Freer – Bobby Xinyue)

London – New York: Bloomsbury Academic, 2019. 287 str.

„Najbolja pjesma najboljeg pjesnika”, bilo je mišljenje Johna Drydena o Vergilijevim *Georgikama*, navedeno kao moto trećeg poglavlja ove knjige. Nepuna četrdeset stoljeća nakon Drydenova rođenja poljoprivredne teme daleke su književnoj publici, *Georgike* su ostale u sjeni *Eneide*, a ni struka nije uvijek naročito zainteresirana za Vergilijevo 'srednje djelo'. Posljednje dvije tvrdnje potkrepljuju podaci koje u predgovoru ove knjige navode urednici, Nicholas Freer i Bobby Xinyue. Oni smatraju da postoje bezbrojne mogućnosti interpretacije *Georgika* te im je cilj ponuditi nove perspektive i razmišljanja na različitim razinama bavljenja ovim djelom, od naratologije do recepcije.

Uz uvod, knjiga je podijeljena na pet cjelina: „Čitanje *Georgika*”, „Religija i filozofija”, „Politika i društvo”, „Recepcija u starom Rimu” i „Moderna recepcija”. U uvodu urednici sažeto iznose pregled bavljenja *Georgikama* od sredine prošlog stoljeća naovamo, počevši od „pesimističnog” čitanja *Eneide* koje se s vremenom protegnulo i na *Georgike*. Taj je „pesimizam” karakterističan za anglofoni dio struke, osobito tzv. harvardsku školu, a prema njemu, glavne teme *Georgika* su nesigurnost života u Rimu 1. st. pr. Kr. i teški zahtjevi mukotrpnog rada na zemlji. S druge strane, europski su filolozi „optimisti” i u *Georgikama* vide slavljenje poljoprivrede i najavu „zlatnog doba” koje će doći pod Oktavijanom. Urednici smještaju neka ključna interpretativna djela u kontekst ove podjele te zatim prikazuju novije, metapoetičko čitanje: *Georgike* nisu samo pjesma o poljoprivredi, već i pjesma o pjesništvu. U tom kontekstu osobito ističu doprinos Katharine Volk i u nešto manjoj mjeri Johna Henkela. Od alegorijskih čitanja istaknuti su još Christopher Nappa, Leah Kronenberg i Philip Thibodeau, uz odmak od nekih njihovih tvrdnji.

U dijelu „Čitanje *Georgika*” nalaze se tri rada s područja teorije književnosti. Robert Cowan bavi se *Georgikama* iz naratološke perspektive – naracija u drugom licu jednine smatra se tipičnom za drugu polovicu 20. st. (npr. roman *Ako jedne zimske noći neki putnik* Itala Calvina) –, međutim, takva naratološka analiza mogla bi se primi-

jeniti i na *Georgike*, te neke druge antičke žanrove poput himni. Drugo poglavlje donosi Heyworthovu analizu *Georgika* kao priručnika za pjesnike s posebnim osvrtom na početke i započinjanje, a njegovi zaključci, osim što doprinose metapoetičkoj interpretaciji, sugeriraju da su potrebne izmjene u kritičkim izdanjima teksta. U trećem poglavlju Richard F. Thomas donosi estetičku analizu *Georgika* u okviru nove kritike.

Pristup suprotan novokritičarskom donosi drugi dio knjige, „Religija i filozofija”, koji čine Mackenziejeva i Freerova poglavlja o utjecaju orfičke, odnosno epikurejske tradicije na *Georgike*. Mackenzie smatra da se *Georgike*, osobito 4. pjevanje, može promatrati u kontekstu orfičke tradicije, što potkrepljuje paralelama iz orfičkih teogonija. Kao dodatni argument navodi obilje relevantnih arheoloških nalaza na području južne Italije gdje je Vergilije proveo velik dio svog života, te činjenicu da su orfičke teogonije bile poznate obrazovanim Rimljanima 1. st. pr. Kr. poput Ciceroana i Nigidija Figula. Freer nastavlja istraživanja o utjecaju epikurejske filozofije na *Georgike*, osobito epikurejskog stava da je pjesništvo poput Sirena, prevodljivo, pa stoga i opasno ili u najmanju ruku beskorisno.

U središnjem, trećem dijelu knjige, naslovljenom „Politika i društvo”, Bobby Xinyue interpretira *Georgike* kao Vergilijevo razmišljanje o novom političkom i društvenom poretku, a Elena Giusti tzv. „središnji proemij” na početku 3. pjevanja kao pozicioniranje djela u kontinuumu između Republike i Carstva. U posljednjem poglavlju trećeg dijela Martin Stöckinger razmatra jezik društvenog reciprociteta u *Georgikama* polazeći od postavke da antička ekonomija uključuje razne oblike razmjene: novčanu, robnu, darivanje i dr. Vergilijevi uzori Hesiod i Filodem bave se društvenim odnosima i razmjenom dobara u kontekstu upravljanja imanjem te je na prvi pogled neobično da kod Vergilija nema opisa prodaje dobara ili sajnova. Stöckinger smatra da je Vergilije recipročne odnose (odnos zemlje i zemljoradnika, bogova i ljudi te odnos pjesnika i Oktavijana) prikazao kroz metafore i fokusirao na darivanje kao proces kojim se uspostavljaju društveni odnosi. Kroz darivanje se u *Georgikama* stvara odnos između nejednakih članova društva, pa je tako ovim poglavljem zaokružena tema principata.

U pretposljednem, četvrtom dijelu knjige, pod naslovom „Recepcija u starom Rimu” obrađuju se poljoprivredni pisac Kolumela i gramatičar Servije. Sara Myers analizira Vergilijev utjecaj na Kolumelino djelo *De re rustica* u kojem deseta knjiga (od njih dvanaest), jedina pisana u stihu, sadrži razrađen opis vrta sažeto opisanog u *Georgikama* (4.116–48). Kolumelina kombinacija proze i poezije tumači se kao meta-književna poruka da je agrikulturno pjesništvo pisano s ciljem da zabavi, a ne da bude izvor praktičnih savjeta – za njih je rezervirana proza. Ailsa Hunt prikazuje Servijev komentar Vergilijevih djela s naglaskom na njihova razmišljanja o rimskoj religiji.

U završnom, petom dijelu „Moderna recepcija” nalaze se tri poglavlja čije su teme književnici Marc Lescarbot, Percy Bysshe Shelley i Vita Sackville-West te prevoditeljica Janet Lembke. U prvom se poglavlju William Barton bavi slabo poznatim fran-

cuskim humanistom Marcom Lescarbotom (16/17. st.). Lescarbotov opus počeo je privlačiti pažnju nakon 2014. kad je objavljeno kritičko izdanje njegove pjesničke zbirke *Les Muses*. Tri pjesme unutar te zbirke, tzv. *A-dieux*, nisu dosad bile zadovoljavajuće interpretirane te se Barton fokusira na njih, osobito na *A-dieu à la Nouvelle-France*. Dosad je bila promatrana kao kombinacija, između ostalog, tužaljke, polemike, etnografije, epa i idile, no Barton uvjerljivo dokazuje da u njoj postoji utjecaj *Georgika*. Osobito koristan dio njegova rada je pregled renesansne i ranonovovjekovne recepcije *Georgika* u francuskoj kulturi, te dodatak u kojem su izdvojeni primarni izvori navedeni u radu, a među kojima su i brojne novolatinske didaktične pjesme. U sljedećem poglavlju Katharine M. Earnshaw analizira Shelleyev prijevod fragmenta iz *Georgika* (4.360–373). Ona smatra da je riječ o kreativnom dijalogu u kojem se Shelley pozicionira kao Vergilijev nasljednik. U posljednjem poglavlju knjige Susanna Braund analizira ženski pristup *Georgikama* na temelju prijevoda iz pera Janet Lembke (2005) i epa *The Land Vite* Sackville-West (1926) te zaključuje da se radi o pretečama ekofeminizma. Heterogenost materijala i pregled utjecaja na stvaralaštvo na živim jezicima čine ovaj dio knjige osobito vrijednim pažnje.

Možemo zaključiti da su urednici ostvarili ono što su najavili u predgovoru: različite interpretacije pokazuju kompleksnost djela i potiču na daljnja istraživanja, npr. recepcije *Georgika* u novolatinskom pjesništvu. Svakako je riječ o više nego dobrodošlom doprinosu koji će koristiti stručnjacima iz različitih područja, ne samo klasičnim filolozima već i teoretičarima književnosti i proučavateljima francuske i engleske književnosti.

Petra Matović